

ФЕОФАНОВА ІРИНА МАКСИМІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права та процесу*

ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З кінця лютого 2022 року вітчизняні бізнес-структури зазнали негативних суттєвих змін внаслідок військової агресії з боку Росії. Більшість суб'єктів господарювання різноманітних організаційно-правових форм та форм власності опинилися майже на межі банкруства через скрутний фінансовий стан. У такому випадку майже єдиним «рятівним колом» є реальна своєчасна допомога з боку держави конкретним її отримувачам. Так, наприклад, Д.Ю. Сіюшов пропонує «під поняттям «отримувач державної допомоги» розуміти будь-яку особу (групу осіб) незалежно від організаційно-правового статусу та порядку фінансування, що здійснює підприємницьку діяльність, а саме здійснює продажі товарів, виконання робіт чи надання послуг та діє у конкурентному середовищі господарської діяльності» [1, с. 3].

Держава нормативно прийняла рід змін до норм чинного законодавства з приводу такої кризової ситуації щодо існування та діяльності різноманітних суб'єктів господарювання. Так, 13 квітня 2022 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до пункту 52 розділу 9 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» щодо застосування його положень в період дії правового режиму воєнного стану 2175-IX від 01.04.2022 року, яким спрощується механізм надання суб'єктами господарювання державної допомоги під час дії воєнного стану та протягом року після його завершення або скасування та вся державна допомога, що буде надаватися під час воєнного стану буде допустимою державною допомогою без повідомлення Антимонопольного комітету України. Також МК прийняв ряд роз'яснень, які доповнюють й уточнюють зазначені законодавчі зміни, наприклад, 15.04.2022 р. № 1-pp/ДД АМК визначив, що під час дії воєнного стану норми статті 9 Закону не застосовуються, надавачі державної допомоги не подають повідомлення про нову державну допомогу з пропозиціями щодо підготовки проектів законів, інших нормативно-правових та розпорядчих актів, спрямованих на підтримку суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, внесення змін до умов чинної державної допомоги та у разі внесення до чинних програм державної допомоги змін, що передбачають збільшення фінансування більш як на 20 відсотків бюджету відповідної програми; враховуючи, що норми статті 16 Закону під час дії воєнного стану не застосовуються, надавачі державної допомоги не подають інформацію про чинну державну допомогу та у разі затвердження надавачем державної допомоги під час дії воєнного

стану нормативно-правового акту, на підставі якого надається або може надаватися державна допомога, така державна допомога є допустимою для конкуренції [2]. Ст. 5 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» визначений вичерпний перелік її кваліфікаційних критеріїв (чинників), та зазначає, що «державна допомога є допустимою, якщо: допомога має соціальний характер, кінцевими вигодонабувачами якої є споживачі, за умови, що така допомога надається без дискримінації, пов'язаної з походженням товарів; надається з метою відшкодування збитків, завданих надзвичайними ситуаціями техногенного чи природного характеру». На нашу думку слід доповнити зазначену норму наступним критерієм: «надається з метою відновлення платоспроможності у разі введення воєнного стану».

Деякі державні органи спростили або скасували легалізаційно-дозвільні та інші договірні процедури для суб'єктів господарювання, так, Верховна Рада України 01 квітня 2022 р. ухвалила четвертий пакет податкової реформи. Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану» від 01 квітня 2022 р. № 2173-IX скасовано обмеження обсягу доходу для перебування платників на спрощеній системі оподаткування єдиного податку третьої групи за ставкою 2 % від доходу. Передбачено можливість перебування на цій системі оподаткування суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність із роздрібною торгівлю підакцизними товарами, а також з видобування підземних і поверхневих вод та надання послуг централізованого водопостачання та водовідведення. Податкові органи наділено повноваженнями щодо здійснення контролю у сфері ціноутворення на період воєнного та надзвичайного стану в межах проведення фактичних перевірок платників податків [3]. Кабінет Міністрів вніс зміни до попередніх рішень щодо надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва для створення єдиного підходу в застосуванні пільгових державних програм кредитування та лізингу, а також з метою розширення можливостей та суб'єктного ряду цих програм. Зокрема, впроваджуються нові цілі державної підтримки, а саме: фінансування суб'єктів підприємництва – с/г товаровиробників для провадження с/г діяльності на період воєнного стану, фінансування суб'єктів підприємництва для забезпечення пасажирського та вантажного перевезення на період дії воєнного стану в Україні, компенсація винагороди за яким передбачається до рівня 0 % річних протягом воєнного стану та протягом одного місяця після його припинення чи скасування, але не більше 1 року з дати договору фінансового лізингу, а після завершення цього періоду та до завершення строку договору фінансового лізингу – до рівня 5 % річних [4]. Держпраці розпочинає окремий напрям проекту – надання консультативної допомоги суб'єктам господарювання, які обмежили виконання окремих робіт або експлуатацію обладнання підвищеної небезпеки, у зв'язку з порушеннями вимог законодавства з питань охорони праці, в тому числі через відсутність дозволів та декларацій відповідності. Держпраці

консультуватиме роботодавців стосовно нововведень законодавства, якими на період воєнного стану запроваджено спрощений процес набуття права на виконання робіт підвищеної небезпеки і на експлуатацію обладнання підвищеної небезпеки, зокрема на підставі подання декларацій про провадження господарської діяльності відповідно до постанови КМУ від 18.03.2022 р. № 314 [5].

Під час діє воєнного стану важливим є допомога на місцевому рівні, так, наприклад, межах компетенції органів місцевого самоврядування, міська рада з 01 березня і на період дії воєнного стану звільнила суб'єктів господарювання, які використовують нерухоме майно комунальної власності від орендної плати. Також, скасована плата за користування місцями розташування зовнішньої реклами на об'єктах комунальної власності. Запропонувала орендодавцям об'єктів приватної власності в період дії воєнного стану призупинити нарахування орендної плати орендарям за користування майном. Також, урахуваючи пропозиції активу підприємницької громадськості міста Кривого Рогу, з метою забезпечення соціально-економічних гарантій суб'єктів господарювання і найманих працівників у період воєнного стану, задля підтримки бізнесу, який внаслідок дій агресора переїхав або ж планує переїхати до Криворіжжя, виконкомом міської ради ухвалено рішення від 20.04.2022 № 232 «Про партнерство місцевої влади й бізнесу під час воєнного стану» відповідно до якого на період дії воєнного стану мерією буде надано допомогу підприємствам з релокацією та пошуком приміщень, придатних для розміщення релокованих підприємств, надаватиметься консультації та важлива для бізнесу інформація [6].

Таким чином, державна допомога суб'єктам господарювання в умовах воєнного стану є важливим дієво-практичним механізмом підтримки їх існування і діяльності, яка надається за рахунок державного та/або місцевого бюджетів та об'єктами якої є легалізаційно-дозвільні аспекти здійснення господарської діяльності, платоспроможність, порядок звернення до уповноважених органів, процедура оподаткування тощо.

Список використаних джерел:

1. Сіюшов Д. Ю. Податкове стимулювання підприємництва при наданні державної допомоги: господарсько-правовий аспект: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 24 с.
2. З питань застосування законодавства у сфері державної допомоги: Роз'яснення АМК України 15.04.2022 р. № 1-pp/ДД. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://document.vobu.ua/>
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період

воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 01 квітня 2022 р. № 2173-IX. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/>

4. Про надання фінансової державної підтримки: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 р. № 28. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/>
5. Держпраці розширює напрями консультаційної підтримки роботодавців. 27.05.2022 р. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://oppb.com.ua/>
6. Про партнерство місцевої влади й бізнесу під час воєнного стану. 09.05.2022 р. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://kr.gov.ua/>

Ключові слова: державна допомога, суб'єкти господарювання, кваліфікаційні критерії, допустимість, воєнний стан, чинне законодавство.

Key words: state aid, business entities, qualification criteria, eligibility, martial law, current legislation.

БАБАЛУНГА ОЛЕСЬ МИХАЙЛОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права та процесу*

ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Зважаючи на військову агресію Російської Федерації проти України, на території України було запроваджено воєнний стан відповідно до Указу Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 та Закону України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 2102-IX. Дана подія вплинула на всі економічно-правові зв'язки, як в середині країни, так і зовні. Вплив, також, зазнав і міжнародний комерційний арбітраж. Саме тому, метою даної статті є аналіз змін щодо фінального етапу арбітражного розгляду під час воєнного стану.

Як відомо, фінальним етапом арбітражного розгляду є – виконання арбітражного рішення, а в разі відмови від добровільного виконання – визнання та виконання арбітражного рішення на території України. Даний етап іноді є доволі проблематичним, якщо сторона не бажає виконувати арбітражне рішення. Можна припустити, що у воєнний час проблема виконання арбітражних рішень може ускладнитися.

Відповідно до чинного законодавства заява про визнання та виконання подається до апеляційного суду, юрисдикція якого поширюється на місто Київ (Київський апеляційний суд). Під час воєнного стану запроваджено організаційні зміни [3], однією з них є тимчасове припинення розгляду справ у відкритих судових засіданнях за участю учас-